

Att skriva akademiska

☛ Detta kapitel handlar om de speciella egenskaper som utmärker den akademiska stilen.

Det skrivs mycket vid universitet och högskolor, och det mesta i denna textmassa har en rad egenskaper gemensamma. Man skulle kunna tala om en akademisk stil, oavsett om vi läser avhandlingar, sakkunnigutlåtanden, projektansökningar eller artiklar.

Många tycker att akademiska texter är opersonligt stela, krångliga, kompakta och svårlästa. De som skriver dem menar att de vill skriva effektivt, professionellt och förtroendeingivande. Sanningen är förstås att den akademiska stilen är en blandning av funktionella och kosmetiska språkdrag. Låt oss se på de viktigaste egenskaperna, en efter en, hos en akademisk text i jämförelse med en normalspråksversion.

För att göra egenskaperna tydliga tar vi ut svängarna ordentligt. Så sök dina nya stilideal snarare i vår lagomversion än i extremversionen!

Egenskap 1. Formalitet

Formalitet innebär att författaren gör sig så lite märkbar som möjligt. Det är inte ett *jag* som talar utan ett projekt, en institution eller ett universitet. Det innebär att öppna värderingar, personligt språkbruk och – oftast – ordet *jag* undviks.

Extrem akademisk formalitet

Syftet med detta examensarbete är att undersöka ett allmänt företags förutsättningar att sätta pris på sin egen miljöpåverkan. Men eftersom implementering av ett angreppssätt sker på Vattenfall Drefviken Värme AB, kommer **rapportens** innehåll delvis spegla de speciella miljöeffekter som är förknippade med dess aktiviteter. För Drefviken Värme **bedöms** viktig miljöpåverkan uppstå i samband med utsläpp av luftföroreningar som NO_x, SO₂, partiklar och CO₂ från själva värmeproduktionen. Dessutom uppstår viktig miljöpåverkan i samband med vägtrafik. **Detta examensarbete** avgränsas därför till att främst studera hur miljökostnad för dessa utsläpp och för transporter kan kvantifieras. Där så **tillåts** och där det är möjligt breddas perspektivet till att även omfatta annan typ av miljöpåverkan samt andra typer av företag.

Normal formalitet

Mitt syfte är att undersöka ett allmänt företags förutsättningar att sätta pris på sin egen miljöpåverkan. Men eftersom det är Vattenfall Drefviken Värme AB som **testat en idé**, kommer jag att **peka på** de speciella miljöeffekter som är förknippade med just detta företags aktiviteter. Drefviken Värme **förpestar miljön** med luftföroreningar som NO_x, SO₂, partiklar och CO₂ från själva värmeproduktionen. Dessutom skadas miljön av vägtrafik. Jag kommer därför främst att **titta på** hur miljökostnad för dessa utsläpp och för transporter kan kvantifieras. Där jag kan **breddar** jag perspektivet till att även omfatta annan miljöpåverkan och andra företag.

Texten i vänsterspalten försöker leva upp till formalitetens alla ideal. För att visa skillnaderna har i högerspalten alltför informella uttryck fetstilats, medan det i vänsterspalten fetstilats uttryck som betyder ”jag”.

Ordet *jag* är en symbolfråga. På många institutioner anses det vara en informalitetssignal, ett tecken på att texten är uttryck för

en persons åsikter. Allt fler institutioner övergår dock till en mer liberal hållning: gärna några *jag* men formellt i övrigt, det vill säga frånvaro av värderingar och personligt språkbruk.

Värderingar får sällan formen "jag tycker" utan de ses på armlängds avstånd. Frasen "bedöms viktig miljöpåverkan uppstå ..." är säkert en mildring av ungefär "Det värsta Drefvikens ställer till med...". Detta med armlängds avstånd innebär att 1) värderingen görs allmän (*bedöms*), den neutraliseras (*värsta* blir *viktig*) och den framställs som ett faktum (substantivet *påverkan*). På akademiska översätts "Anderssons uppsats är rena skiten" till "Anderssons uppsats har bedömts vara behäftad med vissa brister".

Att undvika personligt språkbruk innebär med nödvändighet att språket ska vara korrekt, ganska utslätat, helt humorfritt och ofta konservativt. Men det är självfallet en fråga om lagom. Språket får inte verka ålderdomligt eller onödigt krångligt.

En **lagomversion** skiljer sig inte mycket från extremversionen, men viss uppmjukning kan tillåtas:

Syftet med detta examensarbete är att undersöka ett allmänt företags förutsättningar att sätta pris på sin egen miljöpåverkan. Men eftersom implementering av ett angreppssätt genomförs på Vattenfall Drefviken Värme AB, kommer rapporten delvis spegla de speciella miljöeffekter som är förknippade med dess aktiviteter. För Drefviken Värme bedöms viktig miljöpåverkan uppstå i samband med utsläpp av luftföroreningar som NO_x, SO₂, partiklar och CO₂ från själva värmeproduktionen. Dessutom uppstår viktig miljöpåverkan i samband med vägtrafik. Det är därför rimligt att främst studera hur miljökostnad för dessa utsläpp och för transporter kan kvantifieras, men ibland breddar jag perspektivet till att även omfatta annan typ av miljöpåverkan och andra typer av företag.

Egenskap 2. Innehållspackning

Den formella texten blir längre än den "normala" eftersom det krävs långa omskrivningar. Detta går emot en annan princip för

akademiska texter: texten ska vara så kompakt som möjligt. Jämför dessa två versioner:

Extrem akademisk packning

Syftet med detta examensarbete är att undersöka ett allmänt företags förutsättningar till prissättning av sin egen miljöpåverkan. Men eftersom implementering av ett angreppssätt sker på Vattenfall Drefviken Värme AB, kommer rapportens innehåll delvis spegla de speciella miljöeffekter som är förknippade med dess aktiviteter. För Drefviken Värme bedöms viktig miljöpåverkan uppstå i samband med utsläpp av luftföroreningar som NO_x, SO₂, partiklar och CO₂ från själva värmeproduktionen. Dessutom uppstår viktig miljöpåverkan i samband med vägtrafik. Detta examensarbete avgränsas därför till att främst studera hur miljökostnad för dessa utsläpp och för transporter kan kvantifieras. Där så tillåts och där det är möjligt breddas perspektivet till att även omfatta annan typ av miljöpåverkan samt andra typer av företag.

821 tecken

Låg packningsgrad

Syftet med att skriva denna uppsats är att undersöka hur det kan vara möjligt för ett allmänt företag att sätta pris på den skada man orsakar miljön. Men eftersom Vattenfall Drefviken Värme AB gör ett försök att implementera ett sätt att gå till väga med detta, kommer det som redovisas i rapporten delvis spegla hur företaget genom att driva sin speciella verksamhet direkt gör att miljön blir sämre. För Drefviken Värme bedömer man att företaget genom att producera värme släpper ut sådant som förorenar luft, till exempel NO_x, SO₂, partiklar och CO₂, och att detta gör att miljön blir väsentligt sämre. Dessutom påverkar företaget miljön genom att transportera varor på vägarna. Jag tänker därför koncentrera min undersökning till hur man ska kunna beräkna hur mycket det kostar miljön att släppa ut avfall och frakta varor med bil. Där så tillåts och där det är möjligt breddas perspektivet till att även omfatta andra sätt som företaget påverkar miljön på samt andra typer av företag.

992 tecken

Texten till höger blev drygt 20 procent längre (räknat i tecken), och det är lätt att se varför. Åtskilliga substantiv i den vänstra versionen har gjorts om till verb i den högra: miljöpåverkan/påverka miljön, utsläpp/släppa ut, transport/transporterar och förbrukning/förbruka. Och många långa ord i första versionen motsvaras av fraser i den andra: förutsättningar, prissättning och luftföroreningar. Man kan enkelt säga att orden blivit färre men längre.

Här finns förstås också en **lagomversion** som inte heller den skiljer sig speciellt mycket från extremversionen:

Syftet med detta examensarbete är att undersöka ett allmänt företags förutsättningar att sätta pris på sin egen miljöpåverkan. Men eftersom implementering av ett angreppssätt sker på Vattenfall Drevviken Värme AB, kommer rapportens innehåll delvis spegla de speciella miljöeffekter som är förknippade med dess aktiviteter. Drevviken Värme bedöms påverka miljön i samband med utsläpp av luftföroreningar som NO_x , SO_2 , partiklar och CO_2 från själva värmeproduktionen. Dessutom uppstår viktig miljöpåverkan i samband med vägtrafik. Detta examensarbete avgränsas därför till att främst studera hur miljökostnad för dessa utsläpp och för transporter kan kvantifieras. Där så tillåts och där det är möjligt breddas perspektivet till att även omfatta annan typ av miljöpåverkan samt andra typer av företag.

Egenskap 3. Specifikation

Det ligger i den akademiska textens natur att vara precis (i motsats till ungefärlig).

Extrem akademisk specifikation   Normal specifikation

Syftet med detta examensarbete är att undersöka ett allmänt företags förutsättningar att sätta pris på sin egen miljöpåverkan. Men eftersom implementering av ett angrepps-

Syftet är att undersöka ett företags förutsättningar att sätta pris på sin egen miljöpåverkan. Men eftersom implementering av ett angreppssätt sker på Drevviken Värme, kommer

sätt sker på Vattenfall Drevviken Värme AB, kommer rapportens innehåll delvis spegla de speciella miljöeffekter som är förknippade med dess aktiviteter. För Drevviken Värme bedöms viktig miljöpåverkan uppstå i samband med utsläpp av luftföroreningar som NO_x , SO_2 , partiklar och CO_2 från själva värmeproduktionen. Dessutom uppstår viktig miljöpåverkan i samband med vägtrafik. Detta examensarbete avgränsas därför till att främst studera hur miljökostnad för dessa utsläpp och för transporter kan kvantifieras. Där så tillåts och där det är möjligt breddas perspektivet till att även omfatta annan typ av miljöpåverkan samt andra typer av företag.

innehållet delvis spegla just de miljöeffekter som förekommer där, nämligen utsläpp av olika gaser från själva produktionen. Dessutom påverkas miljön av bilar. Denna uppsats behandlar därför bara hur kostnaderna för utsläpp beräknas. Men ibland breddas perspektivet till att även omfatta annan typ av miljöpåverkan samt andra typer av företag.

Specifikation kan innebära facktermer, kemiska formler, fullständiga företagsnamn och termer. Akademiskt språk föredrar alltså *kvantifieras* framför *beräknas*, *Vattenfall Drevviken Värme AB* framför *Drevviken Värme* och NO_x framför *kväveoxider*. I just denna text finns inte några exempel på exakta siffror, men akademiska texter är ofta fyllda av sådana, både i tabeller och i löptext.

Specifikation innebär vidare att substantiv byggs ut till fraser med flera bestämmningar (*syftet med detta examensarbete* är precisare än bara *syftet*), och att andelen sammansatta substantiv är högre (*miljökostnad* är precisare än bara *kostnad*).

I det här fallet är extremversionen också **lagomversion**. Specifikation prutar man inte på i akademiska sammanhang.

Egenskap 4. Hedging

I akademiska texter är man angelägen om att gardera sig för allt man inte kan veta eller som man inte undersökt. Det betyder: ingen gardering = säker kunskap.

Extrem akademisk hedging

Syftet med detta examensarbete är att undersöka ett allmänt företags förutsättningar att sätta pris på sin egen miljöpåverkan. Men eftersom implementering av ett angreppssätt sker på Vattenfall Drefviken Värme AB, kommer rapportens innehåll delvis spegla de speciella miljöeffekter som kan vara förknippade med dess aktiviteter. För Drefviken Värme bedöms viktig miljöpåverkan uppstå i samband med utsläpp av luftföroreningar som NO_x, SO₂, partiklar och CO₂ från själva värmeproduktionen. Dessutom torde viktig miljöpåverkan uppstå i samband med vägtrafik. Detta examensarbete avgränsas därför till att främst studera hur miljökostnad för dessa utsläpp och för transporter skulle kunna kvantifieras. Där så tillåts och där det är möjligt breddas perspektivet till att även omfatta annan typ av miljöpåverkan samt andra typer av företag.

Garderingarna (kallas ofta hedging eller ansiktsskydd) kan göras på flera sätt: modala verb som *torde* och *kan*, adverb som *förmodligen*,

Normal hedging

Syftet med detta examensarbete är att undersöka ett allmänt företags förutsättningar att sätta pris på sin egen miljöpåverkan. Men eftersom implementering av ett angreppssätt sker på Vattenfall Drefviken Värme AB, kommer rapportens innehåll delvis spegla de speciella miljöeffekter som är förknippade med dess aktiviteter. Drefviken Värme påverkar miljön i samband med utsläpp av luftföroreningar som NO_x, SO₂, partiklar och CO₂ från själva värmeproduktionen. Dessutom uppstår viktig miljöpåverkan i samband med vägtrafik. Detta examensarbete avgränsas därför till att främst studera hur miljökostnad för dessa utsläpp och för transporter kan kvantifieras. Där så tillåts och där det är möjligt breddas perspektivet till att även omfatta annan typ av miljöpåverkan samt andra typer av företag.

pseudotyckande (*uppfattas som*, *beskrivs som* och så vidare).

Garderingarna är inte alltid funktionella utan enbart kosmetiska. De anses ge texten en akademisk ton och överanvänds därför ofta. I exempeltexten finns inte ett enda påstående som det finns skäl att gardera sig mot. I detta fall är högerspalten en lagomversion. Lagg märke till att i högerspalten har ett *bedöms* (som återfinns i de andra exemplen) strukits.

Egenskap 5. Metatext

Akademiska texter är egentligen inte till för att läsas utan överblickas i stort och lusläsas i vissa detaljer. Detta ställer höga krav på navigeringsinstrumenten, så författare brukar ge frikostigt med hänvisningar, inte bara till figurer, tabeller och bilagor utan också till den egna texten (nedan, ovan). Dessutom markeras övergångar (vi har nu sett, vi ska gå vidare till) och uppnumreringar (för det första, för det andra...).

Extrem akademisk metatext

Inledningsvis är syftet med detta examensarbete att undersöka ett allmänt företags förutsättningar att sätta pris på sin egen miljöpåverkan. Men eftersom implementering av ett angreppssätt genomförs på Vattenfall Drefviken Värme AB, kommer rapportens innehåll delvis spegla de speciella miljöeffekter som är förknippade med dess aktiviteter.

För det första kommer den miljöpåverkan som uppstår i samband med utsläpp av luftföroreningar som NO_x, SO₂, partiklar och CO₂

Normal text

Syftet med detta examensarbete är att undersöka ett allmänt företags förutsättningar att sätta pris på sin egen miljöpåverkan. Men eftersom implementering av ett angreppssätt genomförs på Vattenfall Drefviken Värme AB, kommer rapportens innehåll delvis spegla de speciella miljöeffekter som är förknippade med dess aktiviteter.

Miljöpåverkan uppstår i samband med utsläpp av luftföroreningar som NO_x, SO₂, partiklar och CO₂ från själva värmeproduktionen. Dessutom uppstår viktig miljöpå-

från själva värmeproduktionen att behandlas.

För det andra utreds den miljöpåverkan som uppstår i samband med vägtrafik.

Mot denna bakgrund avgränsas denna rapport till att främst studera hur miljökostnad för dessa utsläpp och för transporter kan kvantifieras.

Denna begränsning hindrar dock inte att där så tillåts och där det är möjligt perspektivet breddas till att även omfatta annan typ av miljöpåverkan samt andra typer av företag.

Lagomversionen: Tyvärr är texten till vänster en grov överdrift. Metatext behövs inte i så korta textsnuttar som denna, men i längre snålar man inte med referenser.

Nå, hur ser då den perfekta akademiska texten ut?

Syftet med detta examensarbete är att undersöka ett allmänt företags förutsättningar att sätta pris på sin egen miljöpåverkan. Men eftersom implementering av ett angreppssätt genomförs på Vattenfall Drevviken Värme AB, kommer rapporten delvis spegla de speciella miljöeffekter som är förknippade med dess aktiviteter. Drevviken Värme påverkar miljön i samband med utsläpp av luftföroreningar som NO_x, SO₂, partiklar och CO₂ från själva värmeproduktionen. Dessutom uppstår viktig miljöpåverkan i samband med vägtrafik. Det är därför rimligt att främst studera hur miljökostnad för dessa utsläpp och för transporter kan kvantifieras, men ibland breddar jag perspektivet till att även omfatta annan typ av miljöpåverkan och andra typer av företag.

verkan i samband med vägtrafik.

Denna rapport avgränsas till att främst studera hur miljökostnad för dessa utsläpp och för transporter kan kvantifieras.

Denna begränsning hindrar dock inte att där så tillåts och där det är möjligt perspektivet breddas till att även omfatta annan typ av miljöpåverkan samt andra typer av företag.

Flera författare

☛ **Det här kapitlet handlar om att välja arbetsmetod när man är flera författare.**

Många texter på universitets- och högskolenivå skrivs av mer än en person. De flesta av råden i den här boken kan du följa oavsett om du skriver din text ensam eller tillsammans med andra, men skriver du i grupp finns det en del saker du bör tänka extra på. Det viktigaste är att komma ihåg att även om texten skrivs av flera personer ska det inte synas i den slutgiltiga versionen.

Arbeta tillsammans

Mycket av arbetet kan och bör ni göra tillsammans i gruppen. Ni bör till exempel välja och avgränsa ämnet och formulera en hypotes tillsammans. Eventuellt forskningsarbete kan oftast delas upp. Ni bör däremot definitivt analysera uppgiften, välja vad som ska vara med och strukturera materialet tillsammans.

Välja arbetsmetod

När det är dags att börja skriva ett utkast kan ni välja mellan tre olika arbetsmetoder:

1. Alla skriver varsitt utkast av hela materialet, och sedan jämkar ni ihop texten. Redigeringen kan göras tillsammans eller överlämnas åt en

person i gruppen. *Fördelen* med metoden är att ni får fram mycket bra material att välja mellan, att ni har möjlighet att komplettera varandra eftersom olika personer har lätt för olika saker och att arbetet blir rättvist fördelat. *Nackdelen* är att det är en tidsödande metod och att det kan bli svårt att göra om materialet till en enhetlig produkt. En annan nackdel är att det i princip innebär att alla måste vara insatta i alla delämnena, vilket i och för sig vore idealiskt, men i praktiken ofta är svårt att åstadkomma.

2. Alla skriver varsin del av materialet. Även här kan ni välja mellan att göra redigeringsarbetet tillsammans eller låta en person ta hand om det. För redigera måste ni. Om ni skriver varsin del och sedan bara häftar ihop dem löper ni stor risk att bli underkända på grund av alla motsägelser, dubbleringar och överlappningar. *Fördelen* med att skriva varsin del är att det är en praktisk metod. Alla kan jobba i sin takt och arbetet fördelas rättvist. *Nackdelen* är att det första utkastet ofta blir en mycket inkonsekvent text som kräver en skicklig redaktör.

3. Alla skriver allt tillsammans. Det innebär att ni sätter er ner och formulerar texten tillsammans, mening för mening. *Fördelen* med den metoden är att ni får ett genomarbetat material som alla är överens om från början. *Nackdelen* är att det kan bli mycket tidsödande och att arbetet lätt blir orättvist fördelat – vissa personer kommer helt enkelt med fler förslag än andra.

Om ni har en redaktör

Många grupper väljer att ha en redaktör, det vill säga en person som ordnar till och jämkar ihop materialet så att det blir enhetligt. Det är ett praktiskt arbetssätt, men det finns några fallgropar, så tänk på att

- redaktörens arbete kan bli drygt om han eller hon dessutom ska skriva en bit av utkastet

- gärna komma överens om vissa grundläggande regler från början så att redaktörens arbete blir lättare.

Redaktören kan arbeta på tre olika sätt. Han eller hon kan skriva om hela texten med första utkastet som underlag. Då blir allting i redaktörens stil. Ett annat alternativ är att redaktören bara ändrar det som behöver ändras. Ett tredje är att redaktören ber dem som skrivit utkastet att skriva om enligt vissa riktlinjer. Vilken metod ni väljer beror dels på redaktörens skicklighet, dels på hur mycket som finns att göra med texten och hur lång tid ni har på er.

Det redaktören framför allt måste göra är att

- leta sakfel
- rätta till dispositionen om den inte fungerar överallt
- göra texten konsekvent och enhetlig
- korrekturläsa ordentligt.

Mer om redigering kan du läsa på sidan 107.